

MARC
ELSBERG

ZERO

VEDIA, ČO ROBIŠ

OD AUTORA
SVETOVEHO
BESTSELLERU
BLACK-OUT

Marc Elsberg

ZERO

VEDIA, ČO ROBÍŠ

Táto kniha si nekladie za cieľ zodpovedať skutočným faktom, hoci sa v nej spomínajú reálne firmy a tematizujú procesy, ktoré by mohli prebiehať takto alebo podobne. Osoby, udalosti, myšlienky a dialógy v nej obsiahnuté sú fiktívne.

Z nemeckého originálu Marc Elsberg: *Zero. Sie wissen, was du tust* (Blanvalet Verlag, München, in der Verlagsgruppe Random House GmbH, 2014) preložila Ľubica Henssen.

Kniha bola vydaná s finančnou podporou Umeleckej a kultúrnej sekcie rakúskeho Úradu spolkového kancelára (Das Buch erscheint mit Unterstützung der Kunst- und Kultursektion des Bundeskanzleramtes Österreich).

Zodpovedný a jazykový redaktor: Jaroslav Šrank
Translation © 2019 by Ľubica Henssen

Copyright © 2014 by Marc Elsberg
Slovak Edition published by arrangement with Literary Agency Michael Gaeb
Slovak Edition © 2019 by Vydavateľstvo Zelený Kocúr s. r. o.

www.zelenykocur.sk

Grafická úprava: Design Amorandi
Návrh obálky: Keke

ISBN 978-80-89761-50-0
EAN 9788089761500

Všetky práva vyhradené. Nijaká časť tejto knihy sa nesmie reprodukovat' alebo ukladať vo vyhľadávacom systéme, ani byť prenášaná v akejkoľvek forme, či akýmkoľvek spôsobom elektronicky, mechanicky, kopírovaním, nahrávaním alebo iným spôsobom rozširovaná bez predchádzajúceho výslovného písomného súhlasu vydavateľa.

Pre Ursulu
Pre mojich rodičov

„Poznaj sám seba“
staroveké Grécko

„My tvarujeme nástroje a potom nástroje tvarujú nás.“
Marshall McLuhan

„Chceme spraviť z Googlu tretiu polovicu tvojho mozgu.“
Sergey Brin, 8. septembra 2010

„Najlepšia možnosť, ako predpovedať budúcnosť, je vytvoriť si ju sám.“
anonym

Poznámka na úvod

Pri čítaní sa môže *Zero* na prvý pohľad javiť ako utópia, ale všetky technológie, ktoré sú v knihe opísané, sa už v súčasnosti používajú. Rovnako sú v prevádzke aj policajné zariadenia v Londýne (štvrť Lambeth) a v New Yorku (RTCC).

Už niekoľko rokov sú firmy schopné pomocou rozvinutých počítačových programov a zhromažďovania dát s vysokou pravdepodobnosťou predpovedať naše správanie v mnohých oblastiach života. Na základe toho sa rozhodujú, či nám ponúknu svoje produkty alebo nie. Na trhu sa už dnes vyskytuje dostatočné množstvo technológií určených na osobnú spotrebu. Od navigačných systémov („Na tejto trase sa vyhneš zápche!“) cez aplikácie pre fitness („Tento týždeň ti odporúčame zabehnúť ... kilometrov!“) až po virtuálnych osobných inštruktorov, od ktorých si stále viac ľudí sľubuje pohodlnejší, zdravší, bezpečnejší a lepší život. Iba programy s radami do života zatiaľ nie sú na takom vysokom stupni vývoja.

V niektorých krajinách už zoženiete aj digitálne okuliare.

Napriek spomínaným skutočnostiam je táto kniha románom, čiže fikciou. Postavy sú vymyslené, podobnosť so živými osobami náhodná a nie zámerná.

Na konci knihy nájdete krátky glosár vysvetľujúci niektoré pojmy.

Marc Elsberg
február 2014

Peekaboo777

Ste všetci pripravení? Odteraz nebude pre nikoho z nás na tomto svete žiadne miesto bezpečné.

Teldif:

Pripravený.

Xxxhb67:

Pripravený.

Archiet:

Pripravený.

Snowman:

Pripravený.

Submarine:

Pripravený.

Nočná sova:

Pripravený.

Peekaboo777:

Okej. Ideme na to!

Pondelok

„Čo v tom máš? Kamene?“ zastóna Cynthia Bonsantová, keď chytí do ruky kartón na sťahovanie, aby ho s veľkou námahou vyložila na susedov pracovný stôl. Takmer si vďaka tej škatuli vyklíbi rameno.

„Je tam kopa kúlových gadgetov,“ rozplýva sa Jeff. „Produkty na testovanie pre technické oddelenie.“ Zo škatule plnej prístrojov a káblov vytiahne malú postavičku s blikajúcimi očami.

Technické oddelenie! Cynthia si otrávene prejde rukou po krátkych strapých vlasoch, ktoré jej teraz ešte viac odstávajú. Znovu si ich upraví, zatiaľ čo očami prechádza po novej veľkej spoločnej kancelárii, v ktorej budú oddnes napchatí všetci novinári denníka *Daily*, tí pre tlačené i pre online vydanie.

Pri šiestich dlhých stoloch si starí a noví kolegovia vybaľujú svoje veci, ukladajú a zoradujú ich ako na bežiacom páse v nejakej zásielkovej službe s kancelárskymi potrebami. Obrazovka vedľa obrazovky a medzi nimi technici z tímu IKT spájajúci posledné káble – útroby počítačov hompálajúce sa pod stolmi. Do miestnosti prichádzajú ďalší kolegovia, pred sebou si nesú kartóny, pretláčajú sa s nimi pomedzi ostatných a hľadajú si miesto. Zhora, z obrovskej obrazovky na prednej stene sa na všetkých valí spŕška záberov zo svetových spravodajských staníc, webových stránok a sociálnych sietí. A pod tým beží pohyblivý riadok s textom pre prichádzajúcich:

„Vitajte v *newsfloore* denníka *Daily*!“

„*Newsfloor*,“ šomre si popod nos Cyn. „Strojovňa by bol vhodnejší názov.“

Pohladom sa zastaví na svojej sťahovacej škatuli.

Ani stopy po kúlových gadgetoch.

Pred počítačovou obrazovkou rozhodne postaví opotrebovanú dózu s perami a hneď vedľa nej poznámkový blok. Keď znovu zdvihne zrak od škatule,

vidí, že Jeff prestal s vykladaním a uprene hľadí na svoj monitor. Aj ostatní kolegovia prerušili prácu pri bežiacom páse a stoja v šepkajúcich hlúčkoch pred obrazovkami.

„To je šialenstvo,“ mrmle Jeff a rukou si pritom prechádza po riedkej briadke. „Pozri sa na to!“

V rovnakom okamihu vyletí zo svojej kancelárie aj ich šéf Anthony Heast.

„Dajte ten priamy prenos na obrazovku na stene!“

No tam už aj tak všetky monitory ukazujú rovnaký obraz: roztrasené vzdušné zábery golfového ihriska. V pozadí les a roztrúsené strechy domov. Pri jednej povieva americká zástava.

„Dron... útočí našho dron...“ jachce Jeff.

Teraz aj Cyn spoznáva prezidenta Spojených štátov amerických. Položil na zem golfovú loptičku, pripravený odpáliť ju. Vedľa neho stojí jeho manželka a neďaleko ich dve deti, ktoré omrzene odrážajú golfové lopty. V odstupe niekoľkých metrov postávajú znudení ochrankári v tmavých okuliaroch.

„Tieto zábery z prezidentovho dovolenkového sídla sa už niekoľko sekúnd naživo šíria internetom,“ blaboce rozrušený moderátor televíznej stanice na videostene. „Krátko predtým o akcii informovala verejnosť a médiá prostredníctvom sociálnych sietí organizácia s názvom Zero. Zatiaľ nevieme, ako sa dronu podarilo prekonať bezpečnostné opatrenia ani to, aký cieľ Zero sleduje!“

Keď sa lietajúca kamera závratnou rýchlosťou priblíži k prezidentovi, Cynthiino srdce začne udierať rýchlejšie. *To ho nikto nevidí?* Niektorí kolegovia od strachu vykriknú. Dokonca aj zamestnanci sťahovacej firmy prestali pracovať a s napätím sledujú obrazovky na stene.

Prezident sa rozoženie, odpáli loptičku a pozerá za ňou. Celou silou udrie palicou po trávniku a zakričí niečo smerom k lopte. Niečo nepekne, predpokladá Cyn vzhľadom na jeho tvár vykrivenú do grimasy. Zrazu sa jeho výzor zmení. Vystrčí ruku a ukazuje ňou do kamery, obráti sa k ochrankárom a potom sa rozbehne k manželke a šokovaným deťom. Za ním uháňajú členovia bezpečnostnej služby. Z lesa vyrazia dve terénne vozidlá, spod kolies im vyletujú kúsky trávniku aj s hlinou, zatiaľ čo sa ochrankári vrhajú na prezidenta a jeho rodinu, aby ich chránili vlastnými telami.

Medzi stromami a zastrešenými miestami sa zjavuje skupinka mužov, niektorí z nich sa ponáhľajú k prezidentskej rodine. Ostatní sa nervózne rozhliadajú, pozerajú cez ďalekohľady, hekticky niečo ťukajú do smartfónov a tabletov a revú do svojich malých mikrofónov.

Skupinka ochrankárov sa snaží dostať prezidenta spolu s rodinou do predného auta. Zemina a tráva lietajú na všetky strany a vzápätí auto zmizne v lese. Cyn sa zhlboka nadýchne a uvedomí si, že od vzrušenia na chvíľu celkom zabudla dýchať.

Jej pulz sa však zrýchli, keď zbadá, že lietajúca kamera sleduje auto aj cez koruny stromov ponad cestu. Na druhom vozidle sa otvoria okná, z nich sa vyklonia muži so samopalmi a pohľadmi prehládávajú oblohu. Terénne vozidlá dorazia ku komplexu budov a zmiznú v jednej z garáží.

„Okej,“ vyhlási televízny moderátor zadychčane, keď sa za autami zatvorí dvere. „Zdá sa, že prezident s rodinou sú už v bezpečí.“

„Je pripravený náš *liveticker*?“ zvolá Anthony a povelí si kravatu. „Môžeme dať to živé vysielanie na našu stránku? Titulok: Útok na amerického prezidenta...“

Jeho slová prerušia rozrušené výkriky v kancelárii. Na roztrasených záberoch z jasne osvetlenej garáže rozozná Cyn obe terénne autá. Napätý prezident, jeho rodina a ich ochrancovia z nich vystupujú von. Ešte nespozorovali, že dron prenikol až dovnútra. Až kým jedno z detí nevykrikuje. A naháňačka pokračuje. Ako keby boli zavretí v miestnosti s húfom sršňov, pomyslí si Cyn a po chrbte jej prebehnú zimomriavky.

Chránená mužmi z bezpečnostnej služby sa prezidentova rodina dostane až k dverám garáže, zatiaľ čo zvyšní dvaja ochrankári šibrinkujú zbraňami vo vzhľad. Za nimi poletuje tieň veľký ako päť.

„Do riti! Ako sa to sem dostalo?“ nadáva jeden z nich a namieri zbraň na kameru. Zábery na videostene sa rozplynú do rozmazaných vzorov stien, vozidiel a osôb, počuť hlasné výstrely. Potom monitory stmavnú a v obraze zostanú iba rozrušene diskutujúci moderátori.

Kanceláriou sa ozve kolektívny vzdych. Cyn nevie, či to má znamenať úľavu alebo sklamanie.

„Do riti!“ zvolá Jeff, keď sa na obrazovkách znovu objavia zábery. „Majú tam dnu ešte jednu kameru!“

Žabia perspektíva, chaoticky pobehujúce páry nôh. Niekde pri zemi skrytá kamera čupí ako zvieratko, naháňané poľovníkmi. Cyn si uvedomí, že sa nevedojak priklonila na stranu zvierata. Aj keď tá potvora má možno v úmysle zavraždiť prezidenta Spojených štátov amerických.

„Sú tu ešte ďalšie, Chuck!“ kričí šéf prezidentskej kancelárie Erben Penicott do telefónu a voľnú ruku zvierá v päť. Na počítačových a televíznych obrazovkách v Erbenovej pracovni prezident s rodinou a osobnými

strážcami práve prechádza dverami do nasledujúcej miestnosti. V zábere zostane iba pár ťažkých čiernych topánok. Popri nich zrazu preletí kamera a namieri si to rovno na prezidenta. Zaznejú výstrely. Potom výkriky. Na chvíľu, ktorá akoby trvala večne, zachytí kamera tmavý otvor úst, ktoré volajú o pomoc, a doširoka otvorené oči plné strachu, patriace najmocnejšiemu mužovi sveta.

„Do čerta, do čerta, do čerta!“ zanadáva v duchu Erben a skríví tvár. Tieto zábery obletia celý svet. A nevrhnú na prezidenta práve najlepšie svetlo. Ani zďaleka nevyzerá suverénne!

Po opätovnej paľbe obrazovka stmavne. Erben, telefónne slúchadlo pri uchu, uprene hľadí na monitory. Nevie, kto strieľal. Boli to ich ľudia alebo drony? Hlasy televíznych moderátorov sa prekrikujú. Čo ak bol zasiahnutý prezident alebo niekto z jeho rodiny? Erben sa rozbehne.

Bez námahy šprintuje chodbami a miestnosťami rozľahlej budovy. Opäť padnú výstrely. Ďalšia obrovská miestnosť, krídlové dvere na protihľahlej strane sú doširoka roztvorené. Zrazu z nich proti Erbenovi vybehnú prezidentove deti pripomínajúce panicky škriekajúcich trpaslíkov, vedľa nich traja mocní ochrankári. Za nimi prvá dáma, prezident a niekoľkí osobní strážcovia. Erben kútiom oka zbadá, ako sa im popod nohy mihne tieň. Skupina prefrčí okolo neho, muži naverímboha strieľajú smerom k zemi.

„Zbláznili ste sa?“ kričí na mužov. „Kde je ten smrad?“ nadáva, zatiaľ čo pohľadom preletuje z priameho prenosu v smartfóne na rôzne miesta v miestnosti.

„Tam!“ zvolá ochrankár stojaci vedľa neho a namieri pod gauč.

Erben mu odstrčí ruku smerom dohora a výstrel trafi strop. Na hlavu im dopadne kúdol rozdrvenej omietky.

„Prestaňte s tou paľbou!“ zreve. Práve objavil malého robota. Bleskurýchlo si vyzlečie sako a rozbehne sa smerom ku kovovému pavúkovi. Ako lovec vrhne na mašinku sako a hodí sa na ňu.

„Och!“ zvolajú sklamane viacerí v kancelárii, keď zábery z obrazoviek zmiznú. No ich útosť nepotrvá dlho. Miestnosťou sa rozľahne jasot, keď jedna z ďalších kamier začne snímať situáciu zo žabej perspektívy. Ukazuje Erbena Pennicotta, ktorý šmátra rukou pod pokrčeným sakom, kým triumfálne nezdvihne dohora päšť. Medzi mocnými prstami sa mu zmietajú tenké kovové zdičky, ktoré niekoľkými šikovnými pohybmi rýchlo povytrháva. Rukami znalecky preskúma zvyšok veľký asi ako myš.

„Čo je to?“ pýta sa Cyn. „Čo to robí?“

„Čo by to bolo?“ odpovie Jeff. „Je to malý pohyblivý robot s kamerou. Pennicott ešte ako študent vlastnil internetovú firmu, ktorú predal za stovky miliónov. V takýchto veciach sa vyzná.“ A naozaj, o niekoľko sekúnd už vedúci štábu prezentuje v prstoch niečo, čo Cyn na prvý pohľad nevie rozpoznať.

„Mobilná karta!“ zahučí z monitorov Pennicottov bas, zatiaľ čo bezpečnostné sily hľadajú ďalšie kamery. A potom ešte zakričí: „Okamžite vypnite všetky regionálne mobilné siete!“

Obraz stmavne, hlasy už počuť iba matne. Nieкто hodil sako aj na druhého pohyblivého robota.

„Kto alebo čo je Zero?“ ozýva sa cez celú kanceláriu Anthonyho hlas. „Terroristi? Charly, už si niečo našiel?“

„Internetoví aktivisti,“ odpovedá Charly a poškrabe sa v zátylku. Pracuje v *Daily* odjakživa, Cyn ho pozná z redakcie tlačeneho vydania. Stavila by sa, že už dlhší čas si ráno čo ráno odškrtáva dni, ktoré mu ešte zostávajú do dôchodku. „Niečo podobné ako Anonymous. Ibaže ich nikto nepozná. Dali na web zopár videí a poradcu, ako sa údajne treba chrániť pred všeobecnou kontrolou a sledovaním. Volá sa *Občanov kverulantský sprievodca monitorovacej spoločnosti*.“

„No teraz ich už pozná celý svet. Do pekla, to ale bola trúfalá akcia! Nechcel by som trčať v ich koži, keď ich dostane do rúk FBI!“

Cyn niekoľko minút načúva rozrušenej vrave kolegov, kým im nedôjde, že zábava sa už skončila. Z dovolenkového sídla prezidenta neprichádzajú nijaké ďalšie neautorizované zábery. Zamestnanci sťahovacej služby opäť zalezú pod stoly, aby ponapájali káble a zatiahli posledné skrutki.

„No a teraz čo?“ spýta sa Jeff.

„Teraz mi z toho spravte poriadny príspevok!“ odvetí mu Anthony. Je to skúsený muž v Cyninom veku, manažér a účtovník, ktorý chce byť kreatívny, ako prezrádzajú jeho šaty a účes. Majitelia *Daily* ho dosadili do pozície s cieľom doviesť mediálnu skupinu do budúcnosti. Budúcnosť samozrejme znamená internet. „Jeff, Charly, vy budete rešeršovať. Vyhrabte o Zere všetko, čo sa bude dať! Cyn, ty budeš sledovať vyšetrovanie prípadu.“

„Internet nie je moja parketa,“ pripomína mu, zatiaľ čo sa Anthony prehrabuje vo svojej škatuli. Bez toho, aby sa na ňu pozrel, povie: „Internet je parketa vás všetkých!“

„Žiadni mŕtvi ani zranení,“ vyhlási Charly nie práve nadšene. „Ak to má byť všetko, zajtra to už nikoho nebude tankovať.“

„Ale dovedty z toho vyžmýkame všetko, čo sa bude dať!“ zvolá Anthony rozrušene s rukami ponorenými v kartóne na sťahovanie. „Kde len môžu byť?“ mrmle si popod nos. „Aha, tu sú!“

Hrdo zdvihne do výšky tri malé škatuľky a rozbehne sa s nimi k Cyn, Charlymu a Jeffovi.

„Aby ste mohli vašu story prezentovať moderne!“ argumentuje.

„Človeče, to je ale pecka!“ vytešuje sa Jeff. „Nové okuliare!“

Rýchlo roztrhne obal na škatuli, vyberie z nej okuliare a okamžite si ich nasadí. Vzápätí siahne po smartfóne na svojom pracovnom stole.

„Čo je to?“ pýta sa Cyn Charlyho.

„Digitálne okuliare, kybernetické okuliare – volaj ich, ako chceš,“ zašomre kolega. „Na ich sklách si môžeš premietiť všetko, čo máš na obrazovke svojho smartfónu.“

„A odkedy už niečo také existuje?“

„Ale Cyn,“ odvetí jej posmešne Jeff. „Nevrav mi, že to nepoznáš! Google, ale aj iní prezentovali prvé exempláre ešte v roku 2012.“

„Dostali sme ich k dispozícii od nového výrobcu. Aby sme ich otestovali,“ vysvetľuje Anthony nadšene. „Perfektne sa hodia k našej téme!“

„A čo mám s nimi robiť?“ nechápe Cyn. „Som predsa redaktorka časopisu. Ja píšem.“

„Môžeš s nimi naživo rešeršovať a informovať. S týmito okuliarmi máš svoje okolie neustále pod kontrolou a všetky potrebné informácie sa ti nahrávajú priamo do zorného poľa. To je budúcnosť!“

Cyn si obzerá rám okuliarov. „Ja predsa nie som televízna reportérka.“

„Každý reportér dnes musí vedieť robiť všetko!“ poučuje ju Anthony. „Podľa možnosti si na to čo najskôr zvykni, ináč ťa už nikto nebude potrebovať.“

„Keď je dnes reportérom každý, už ma nepotrebuje ani teraz,“ zahundre Cyn.

„To som počul!“ povie Anthony. „Dávaj pozor, Cynthia, aby som ťa nezval za slovo. Existujú už programy, ktoré píšú články samy. Sú takmer na nerozoznanie od živých autorov, akurát že sú napísané ešte lepšie,“ smeje sa. Pritom k nej podíde tak blízko, že ho počuje iba ona, a zasipí: „Aj tak ťa už mám na svojom zozname.“

Cyn sa mu otrávene otočí chrbtom. Vedľa nej pokyvuje Jeff hlavou sem a tam. „Páni, to je pecka!“

Cyn si obzerá rám vo svojich rukách.

„Vyzerajú ako normálne okuliare.“

„Zámerné,“ hovorí Charly. „Niektorým ľuďom sa nepáči, keď ich máš nasadené v ich prítomnosti. Boja sa, že ich pozorujú a filmujú.“

„Právom,“ smeje sa Jeff.

„Pravdepodobne nahrávajú všetko, čo vidia a počujú,“ predpokladá Cyn. „A to sa potom niekde ukladá do pamäte.“

„Presne tak,“ chichoce sa Jeff. „Cyn sa práve mení na nositeľku okuliarov pracujúcu pre firmu, ktorá chce nazrieť až do najtajenejšieho zákutia vášho života.“

„Ty sa naozaj snažíš tu vecičku predo mnou vychváliť! Vieš, že som rada, keď sa mi podarí naštartovať aspoň svoj mobil.“

A naozaj, na svoj smartfón má pripojené staromódne telefónne slúchadlo. Darovala jej ho pred dvomi rokmi dcéra, ktorá si z nej vlastne chcela vystreliť.

„Daj sem, nastavím ti ich,“ ponúka sa Jeff.

Cyn ho nechá, nech ich nastaví. Ona sama by iste potrebovala celé hodiny, kým by sa jej to podarilo. Jeff nepotrebuje ani pol minúty a spojenie medzi smartfónom a digitálnymi okuliarmi už funguje.

„Nasaď si ich,“ vyzve ju. „Zvuk si zapneš cez rám tak, že poklopeš po kostičkách priamo za ušami.“

„Vtipkuješ.“

„Nie, naozaj. Je to overená technika, ktorá sa už roky používa pri načúvacích prístrojoch.“

„No tak, panstvo, pustite sa do práce!“ zvolá Anthony a tlesne.

Cyn prevráti oči. „Tak dobre. Kto je za tým Zerom?“

„Mám ho na obrazovke,“ povie Charly a posunie sa so stoličkou trochu nabok, aby im spravil miesto.

Z tmavej čiernobielej obrazovky hľadí na Cyn tvár muža, ktorá sa jej zdá známa – melancholický, ale priamy pohľad, husté vlasy, len s námahou učené dozadu, nad perami tenké fúzičky ako tretie obočie.

„To je predsa George Orwell!“ zvolá Cyn.

„Dnes sa ti musím postažovať,“ vyhlási anglický spisovateľ na obrazovke. „V roku 1948 napísal George Orwell knihu. Nazval ju *1984*.“ Počas rozprávania sa jeho tvár mení – akoby bola z gumy – na tučného plešivca s čiernymi okuliarmi a nevrlým výrazom tváre. Aj jeho hlas sa sfarbí inak, teraz je hlbší. „V nej občanov štátu neustále kontroluje mocná diktatúra špicľov, ktorá im predpisuje, ako majú žiť.“

Cyn tú knihu čítala ešte niekedy počas školy. Bolo to v roku 1989, nevládla celosvetová diktatúra, naopak, v tom čase práve padal komunizmus a jeho vláadne aparáty plné špiclov.

„Och! Pri tej predstave nám chodia po chrbte riadne zimomriavky, však?! Priam hororová vízia! Mimochodom, reklamným sloganom knihy bola veta *Big Brother is watching you*. Veľký brat ťa sleduje. Dnes je *Big Brother* televízna šou.“

Zero zrejme baví premena. V neustále sa meniacich, prelínajúcich tvárach rozpozná Cyn amerického prezidenta, potom britského premiéra, nemeckú kancelárku a ďalších šéfov vlád. Spomenie si na jedno video Michaela Jacksona zo svojej mladosti, ibaže vtedy tie zmeny neboli také plynulé. Aj hlas sa neustále mení, raz je to žena, potom muž, ale jeho zvuk nie je Cyn cudzí, naopak, je jej veľmi príjemný. Zvláštna melódia hlasu na ňu pôsobí priam hypnotizujúco.

„A teraz si predstav svoju vládu. Chce pre svojich občanov iba to najlepšie. Vyvíja skutočne úžasné systémy, aby mohla ochrániť každého jednotlivca. PRISM, XKEYSCORE, TEMPORA, INDECT a ktovie aké ešte. Tieto fantastické systémy zbierajú a vyhodnocujú všetky informácie, ktoré sa im podarí získať, aby tak mohli už vopred rozpoznať nebezpečenstvo, ktoré hrozí občanom.“

Cyn sa prichytí pri tom, že sa nechtiac uskríňa. Zero je vtípný, to mu treba nechať.

„A čo z toho majú vlády? Iba im za to nadávajú do Veľkých bratov! Prečo Národná bezpečnostná agentúra sleduje telefonickú a internetovú komunikáciu celého sveta?“ Obraz sa mení. Zero teraz stojí v tmavom obleku a slnečných okuliaroch v metre. Dookola neho hovoria ľudia do svojich mobilných telefónov. „Myslíš si, že je to pôžitok, celý deň počúvať obrovské množstvo rečí o tom, aký je niekto dôležitý? Keď ti niekto permanentne hádže o hlavu kopec hlúposti a nezmyslov? To všetko robia iba z naozajstnej lásky k človeku! V nádeji, že v tej kope ľudí nájdu teroristu. Už sa cítiš bezpečnejšie? To dúfam! Nie? Sťažuješ sa? Ešte stále nazývaš štát Veľký brat? Ako v románe 1984?“

Obrázky sa teraz menia rýchlejšie a od Cyn vyžadujú, aby sa plne sústredila. Zero je teraz mladá žena, blondína v červených šortkách a bielom tričku. Beží pomedzi zástupy sivých smutných ľudí podobajúcich sa ako vajce vajcu, ktorí uprene hľadia na obrovskú obrazovku s vážnym hlásateľom, a nad hlavou krúži obrovským kladivom.

„V roku 1984 propagoval jeden počítačový výrobca svoj nový model reklamou, v ktorej zaznel slogan: Apple Macintosh – a uvidíš, prečo 1984 nebu-

de ako 1984. Ten istý výrobca, ktorého iPhone a iPady dnes permanentne zaznamenávajú, kde stojíme a kadiaľ kráčame. Z aplikácií získava naše adresy a posiela ich ďalej. A z obchodov s aplikáciami odstraňuje tie, ktoré sa Veľkému bratovi nepozdávajú. Obnažená prsná bradavka? Kristepane! Ale nebudme nespravodliví. Google a aj všetci ostatní ťa prostredníctvom svojich služieb, mobilov, okuliarov a senzorických prístrojov kontrolujú vlastne rovnako...“

Cyn musela prikývnuť. Presne to je dôvod, prečo bola voči všetkým technickým novinkám z posledných rokov taká skeptická.

Zero sa premení na policajta a pokračuje: „Predstav si, že by vláda alebo polícia od teba požadovali, aby si so sebou po celý čas nosil malú škatuľku, ktorá neustále hlási, kde sa práve nachádzaš a čo robíš. Ukázal by si im prostredník! Ale dátovým oligarchom, tým ešte aj zaplatíš za to, že ťa sledujú. Tomu sa hovorí vrchol prenasledovateľského umenia! Smiem ti zaplatiť za to, že zistíš moju polohu a spracuješ moje osobné údaje? Všetky tajné služby tohto sveta sa od nich majú čo učiť!“ Zero hlas stíchne a spevnie. „Prichádzajú so svojimi trójskymi koňmi, sľubujú ti výsledky vyhľadávania, kontakty s priateľmi, mapy, lásku, úspech, zdravie, zľavy a všetko možné – no v ich bruchu sú ukrytí vojaci so zbraňami a čakajú na vhodnú chvíľu, aby zaútočili! Svojimi šípami tračia presne do tvojho srdca a mozgu. Poznajú ťa lepšie ako hocikájaká tajná služba. Poznajú ťa dokonca lepšie ako ty sám! Zostáva už iba jedna – neraz už položená – otázka: Kto sleduje prenasledovateľov? A kto prenasledovateľov prenasledovateľov? Ale možno už poznáme odpoveď. Každý prenasleduje každého,“ uzatvára Zero svoj príhovor spevavou melódiou a radostne kýva ukazovákom do kamery. „Malý brat, ja ťa sledujem.“ V okamihu zväžnie. „Ale nie nás! A len tak mimochodom, som toho názoru, že dátové chobotnice treba zničiť.“

„Úžasné triky,“ hovorí Cyn uznanlivo.

„S pomocou dnešných animačných softvérov je to hračka,“ poznamenáva Jeff.

„V posledných rokoch Zero zverejnil viac ako štyridsať podobných videí,“ povie Charly.

„Do zajtra si ich prezriem,“ odpovedá Jeff.

„V poriadku. A ja sa vynasnažím zistiť čo najviac o tom, ako prebieha vyšetrenie,“ povie Cyn a schytí kabelku. Je už po devätnástej.

„Počkaj!“ zastaví ju Jeff. „Ešte nepoznáš najbombovejšiu funkciu okuliarov: rozpoznávanie tváří.“

„Ako prosím?“

„Poznáš to z Facebooku alebo z fotoprogramov. S touto funkciou producenti dosť vyčkávali, ale najnovšie verzie už niekoľko mesiacov umožňujú rozpoznáť všetky možné tváre s pomocou internetu. V reálnom čase! Pozri sa sem.“

Nasadí si okuliare, pohľad uprie na ňu a podá jej svoj smartfón, na ktorom Cyn rozpozná svoj obraz spolu s textom:

Bonsantová, Cynthia

Narodená: 27. 07. 1972

Výška: 1,65 m

Adresa: 11 Pensworth Street, Londýn, NW6 Kilburn

Mobil: +4475269769

Tel.: anonym (viac >)

Email: cynbon@dodnet.com

Povolanie: novinárka

Rodinný stav: rozvedená, s Cordan, Gary (viac >)

Deti: Bonsantová, Viola (viac >), > Profil na
Freemee

Matka: Sandwellová, Candice † (viac >)

Otec: Sandwell, Emery † (viac >)

Obrázky: ...

Viac informácií od Freemee:

Rozšírená verzia od: 0,02 € (> kúpiť)

Analýzy správania od: 0,02 € (> kúpiť)

„Je tam o tebe všetko,“ vysvetľuje Jeff. „Hej, kto je tá mladá slečna?“

„Moja dcéra,“ povie Cyn nechotne. Nepáči sa jej, ako dnešní mladí ľudia zaobchádzajú s fotografiami na internete. O to viac, keď ide o jej vlastné dieťa.

„Je gotička?“ zaujíma sa Jeff.

„Toto obdobie už má chvalabohu za sebou.“

Na jednej z novších fotografií je Viola blondína. Medzitým dovŕšila osemnásť, po Cyn zdedila štíhlu postavu a po otcovi blondavé kučery, ktoré má zastrihnuté do krátkeho chlapčenského účesu. Čierne vlasy z čias, keď ešte patrila ku gotikom, si nechala odrásť a ostrihať.

„Páni, zmenila sa na nespoznanie!“ povie Jeff.

Je tu aj viac ako dvadsať fotografií, ktoré znázorňujú Cyn v rôznom veku,

jedna dokonca ešte zo strednej školy. Pochádza z nejakej platformy, na ktorej sa môžu nájsť bývalí spolužiaci.

Cyn zvráští čelo. „Čo znamená rozšírená verzia a analýzy správania?“

„Informácie a analýzy. O tom, koho budeš voliť, po ktorých produktoch siahneš, kam pocestuješ na dovolenku a tak ďalej.“

„A odkiaľ to chcú vedieť?“

„Dokážu to bez problémov vyrátať na základe toho, čo vedia o tebe, o mne a miliardách ďalších ľudí.“

„Blúzniš.“

„Dnes to už dokáže väčšina firiem,“ pokračuje Jeff. „A nezačali s tým včera! Máš mobil, zákaznícku kartu zo supermarketov, benzínok, hotelov, kreditku a kopol ďalších vecí. Už roky zanechávaš po sebe výrazné dátové stopy. Čo myslíš, ako ináč by mohli banky, poisťovne a kreditné inštitúty vypočítat svoje riziká? Kreditná firma dokáže s deväťdesiatpercentnou pravdepodobnosťou povedať, ktorí z jej zákazníkov sa v nasledujúcich piatich rokoch rozvedú.“

„Nechápem, prečo ma potom včas nevarovali,“ poznamená sucho Cyn.

Jeff vykriví ústa do trpkého úsmevu. „Má to ale aj pozitívne stránky. Napríklad pri chrípkových epidémiách dokáže Google v reálnom čase sledovať, ba dokonca aj predpovedať ich priebeh len na základe analýzy vyhľadávani ľudí, ktorí ochoreli. A vďaka podobným programom sa zdokonalila aj predpoveď počasia. A to sú iba dva z mnohých príkladov.“

„Ale na meteorológov budú ľudia nadávať aj naďalej,“ zamrmla Charly.

Jeff si ho nevšíma a pokračuje ďalej. „Ale prípad tehotných žien z Targetu, ktorý sa už medzitým stal slávnym, poznáš, však?“

„Taký slávny, že som o ňom nikdy nepočula,“ povzdychne si Cyn. Najradšej by už išla domov, ale Jeff vo svojom zápale nedokáže prestať.

„... už pred rokmi obchodná sieť Target na základe zákazníckych kariet zistila, že takmer všetky jej tehotné zákazníčky kupujú v určitých mesiacoch tehotenstva určité produkty. Mydlo bez prísad, bezfarebné vatové tampóny a tak ďalej. Z toho v Targete vyvodili: keď žena nakupuje isté produkty, je v príslušnom mesiaci tehotenstva. Target dokáže predpovedať termín narodenia dieťaťa s presnosťou prakticky na deň.“

„Ty si zo mňa utahuješ.“

„Neutahujem,“ presvedča Cyn Jeff. „Ide o rozpoznanie vzorcov správania. Volá sa to predikčná analýza. Dnes žijeme všetci v presvedčení, že sme individualisti, ale v skutočnosti sa správame pomerne rovnako, a teda aj predvídateľne. Polícia hľadá týmto spôsobom sériových páchatelov. Podpaľáci či tí,

čo znásilňujú, totiž často konajú podobne. Preventívne policajné metódy ako *predictive-policing* a programy *pre-crime* dokážu presne určiť, v ktorých uliciach dôjde v nasledujúcich hodinách k zločinom, napríklad k predaju drog či k vlámaniam. A polícia tam môže preventívne poslať svojich ľudí. Takéto programy používa stále viac miest.“

„To znie ako z filmu *Minority Report*,“ podotkne Charly. „Nebol zlý.“

„Akýsi predstupeň toho programu sa už aj používa,“ odpovedá Jeff. „V niektorých štátoch USA väzňov žiadajúcich o podmieňné prepustenie už ani neposielajú k sudcovi, lebo boli vyvinuté algoritmy, ktoré vypočítajú, že títo ľudia sa s vysokou pravdepodobnosťou v nasledujúcich troch rokoch opätovne dopustia trestného činu.“

„A čo ak človek nepatrí medzi recidivistov?!“ rozhorčí sa Cyn.

„Má smolu,“ povie Jeff a mykne plecami.

„Tí ľudia ani nedostanú šancu, aby dokázali, že sa trestného činu nedopustia?“ spýta sa zhrozená Cyn.

„V našom novom svete sa možnosti a šance obetujú pravdepodobnosti. Tvoja budúcnosť dnes oveľa viac ako kedykoľvek predtým závisí od tvojej minulosti. Lebo ju vypočítajú z tvojej minulosti.“

„A pritom všetci tvrdia, že zbierajú iba anonymizované údaje.“

„Už pred rokmi sa podarilo dokázať, že z anonymizovaných údajov sa dajú identifikovať jednotlivé osoby,“ vysvetľuje Jeff. „Hlavne vtedy, ak sa skombinujú rôzne zbierky dát. Naše správanie na internete, údaje z mobilu, ako cestujeme či nakupujeme, z toho všetkého sa vytvorí jednoznačný profil.“

„Klamú nás, keď tvrdia, že anonymizujú. A väčšina z nás im na to skočí.“

„Áno aj nie. Dáta ukladajú v anonymizovanej forme. Ale niekto ďalší ich potom hravo opäť spojí s tvojou osobou. Vypočíta a vytvorí z nich tvoje vzorce správania. A nakoniec i predpovede.“

„Môžu teda nazrieť do mojej budúcnosti a vedia, čo chcem?“

„Nie so stopercentnou istotou, ale často s vysokou pravdepodobnosťou. Vedia dokonca, ako ľahko alebo ťažko sa dáš pri istých témach ovplyvniť.“

Cyn zošpúli pery. „No nefunguje to ešte stopercentne. Na internete dostávam neustále reklamu na veci, ktoré ma vôbec nezaujímajú.“ Myslí pritom na sponzorované odkazy na všelijaké možné diéty, ktoré sa v poslednej dobe stále častejšie ukazujú na webových stránkach, ktoré navštevuje. A pritom nijakú diétu naozaj nepotrebuje.

„Dostávaš ich práve preto, lebo to stopercentne funguje,“ odporuje jej Jeff. „Ak by ti reklamné agentúry posielali neustále správne veci, zdalo by sa ti

to podozrivé. Mala by si pocit, že ťa sledujú a že ti vidia až do žalúdka. V reklamnej branži sa tomu hovorí faktor husej kože. Aby tomu predišli, posielajú ti v pravidelných odstupoch aj nevhodné ponuky. A ty im uveríš, ako si práve sama povedala, že ťa ešte neprekukli. Lahšie im sadneš na lep.“

Cyn striaslo. „To je desivé.“

Jeff prekrúti očami. „Ale čo. Úprimne povedané, mne by bolo milšie, keby si celé to divadlo odpustili. Keby mi rovno poslali vhodné ponuky, ušetril by som tým kopec času.“

Jeffova generácia má k týmto médiám celkom iný postoj. Tak ako napríklad jej dcéra. Alebo sa o to Cyn iba málo zaujíma? Odkiaľ sa u nej berie odpor voči všetkým tým technickým novinkám posledných rokov? Zídu jej na um Zerove slová. Akože to povedal? „Prichádzajú so svojimi trójskymi koňmi, sľubujú ti výsledky vyhľadávania, kontakty s priateľmi... lásku, úspech...“

Zberá sa na odchod. Ale Jeffa nemožno zastaviť. „Počkaj, rýchlo ti ešte nastavím rozpoznávanie tváří.“ Skôr ako mu v tom Cyn stihne zabrániť, už niečo fúka do jej mobilu. „Nech sa páči! Vyskúšaj ich na ceste metrom domov. Tutoriál ti ukáže ako.“

„Vlastne to ani nechcem vedieť.“ Strčí si okuliare do kabelky a rozlúči sa s Jeffom aj Charlym. Z toľkého vysvetľovania jej ide hlava prasknúť.

Cyn sa veľmi rada zaoberá predstavami o cudzích ľuďoch. Keď sedí v metre alebo v autobuse, premýšľa, čo asi robia, čo prežili, o čom snívajú, aké majú rodiny. Samozrejme, že nevie, či má pravdu, ale dôveruje svojim pocitom.

S okuliarmi v taške rastie aj pokušenie. Je vo svojich hádankových hrách naozaj dobrá?

Siahne po okuliaroch, podrží ich chvíľu v ruke, váha. Vyberie ich a začne sa s nimi hrať. Nasadí si ich. Nikto si ju nevšima.

Po niekoľkých minútach Cyn vie, ako ich treba používať. Príkazy sa zadávajú prostredníctvom hlasu, žmurknutím, pohybom hlavy a dotykom stránic. Všetky informácie si môže pozrieť priamo na sklách, polopriehľadné sa vznášajú ako duchovia v priestore a nechajú jej voľné ruky. Vôbec nepotrebuje vyťahovať smartfón. Praktické.

Premeria si človeka oproti a aktivuje rozpoznávanie tváre. Po niekoľkých sekundách sa vedľa hlavy muža objaví riadky a symboly. Meno, vek, bydlisko. Cyn sa obzerá okolo seba a neodpustí si tichú nadávku. Internet pozná každú osobu v tomto autobuse! JA poznám každú osobu v tomto autobuse...

Zameria sa na jednu tvár a okuliare automaticky rozpoznajú, ktorú mala na myslí. Zašepká: „Okuliare: identifikovať.“